La Muro Opozita

da Pierre Loti

Pierre Loti, pseudonimo di Julien Viaud (1850-1923), Franca skribisto e navala oficisto.

Rakonto tradukita (de Angla versiono) da David Weston.

Infre ye la fora extremajo di la korto rezidis eli, en mikra ensemblo de chambri, la matro, la filiino, e matrala parento ja kelke evoza – lia onklino e pre-onklino – quan li hazarde shirmabis.

La filiino esis ankore tre yuna, en la efemera fresheso di lua dek-e-ok yari, kande eli koaktesis, pos retro-turno di fortuno, retretar ad-ibe aden la maxim izolita angulo di lia ancestrala domego. La restajo di la familiara hemo, omna la lumizata latero qua havis la facio an la strado, esis, pro indijo, lokacata da profana stranjeri, qui alteris ibe la antea aspekto di kozi, ed efacis la afecionata memoraji.

Vendo judiciala privacabis eli de la maxim luxoza mobli di altra dii, ed eli, solitari, aranjabis sua nova mikra salono kun objekti kelke disparata; restaji di ancestri, anciena kozi deskovrita de la atiko, la rezervaji di la domo. Ma li nemediate ameskis ol, ca salono tante humila, qua nun en la futura yari, en vintrala vesperi, mustus ri-unionar omna tri cirkum la sama fairo e cirkum la sama lampo. Ibe on trovis komforto; ol havis aspekto komoda ed intima. Ibe on kelke sentis restriktado, to esas vera, ma sen melankolio, nam la fenestri, drapirita per simpla muslina kurteni, havis la facio an sunoza korto, di qua la muri, ye ca fora extremajo, esis ornizita per kaprifolio e rozi.

E li ja esis oblivianta la komforto, la luxo di altra tempi, felica en lia modesta salono, kande uldie komunikajo portesis a li qua lasis li en trista konsterneso: la vicino esis levonta sua apartemento per du etaji; muro esis ibe erektota, avan lia fenestri, por furtar la aero, por celar la suno.

Ed esis nula moyeni, ho ve! eskartar ta desfortuno, plu intime kruela a lia humoro kam omna la antea dizastri di fortuno. Komprar ta domo de lia vicino, lo quo esabis facila lor lia pasita richeso, esis revo ne pluse posibla! Nulo facenda, en lia povreso, ecepte inklinar lia kapi.

. . . . . .

Do la etaji divenis plu alta, rango adsur rango; kun anxio li regardis oli kreskanta; taco di chagreno regnis inter li, en la mikra salono, la profundeso di lia melankolio mezurita diope da la alteso di ta obskuriganta objekto. E pensez ke ta kozo ibe, plu alta ed ankore plu alta, balde remplasus la dopa areo di blua cielo ed orea nubi, an qua, en antea jorni, la muro di lia komforto fineskis en sua reto de branchi!

Pos un monato la masonisti kompletigabis sua verko: ol esis glezita surfaco en quadro, qua pose farbizesis en grizatra blanka, quaze krepukulo-cielo di Novembro, perpetue opaka, ne-chanjebla e mortinta; ed en la sequanta someri la rozo-arboreti, la arbusti di la korto, ri-asumis sua verdeso plu pale en olua ombro.

Aden la salono la varma suni di Junio e Julio ankore penetris, ma plu lente en la matino, fugante plu hastoze en la vespero; la krepuskuli di autuno falis un horo plu frue, bruske adportante la opresanta, koldeta melankolio.

. . . . . .

E la tempi, la monati, la sezoni pasis. Inter jornolumo e tenebro, ye la nedecidita hori di vespero, kande la tri homini unope cesis sua brodado o sutado ante acendar la vesperala lampo, la yuna filiino – qua balde esus ne pluse yuna – sempre levis sua okuli vers la muro, ibe erektita vice elua hiera cielo; ofte, en ulsorta melankolioza infantaleso qua durante retrovenis ad el quale la malada fantazio di karcerano, el amuzis su regardante de ula loko la branchi di la rozo-arboreti, la kolmi di la arbusti apartigar su en reliefo an la dopa areo di la farbizita stoni, ed esforcis donar a su la iluziono ke la dopa area ibe esas cielo, cielo plu basa e plu proxima kam la reala – segun la maniero di ti qui nokte tenegas la deformita vizioni di sonji.

. . . . . .

Li havis en expektado ula heredajo pri qua li ofte parolis cirkum sua lampo e sua labor-tablo, quale pri revo, quale pri feala rakonto, tante fora semblis ol.

Ma tam balde kam li posedas ol, ta legacajo de Amerika, la preco ne importante, la domo di la vicino esos komprata por demolisar omna ta nova parto, por ri-establisar aferi quale en pasinta tempi, e por restaurar a lia korto, restaurar a lia afecionita rozo-arbusti di la alta muri, la suno di altra tempi. Renversar ol, ta muro, to divenabis lia unika mondumala deziro, lia duranta obsedajo.

E la olda onklino kustumis dicar ye tala okazioni:

“Mea kara filiini, Deo grantez ke me vivez suficante longe, mem me, por vidar ta felica dio!”

. . . . . .

Olua veno tardesis longe, ta heredajo.

La pluvi, e tempo, trasabis sur ta glezita surfaco ulsorta nigratra strii, melankolioze, tre melankolioze aspektanta, formacita quale V, o quale la tremanta silueto di flugetanta ucelo. E la yunino tedate kontemplis lu singla die, singla die.

. . . . . .

Uldie, en tre varma printempo, qua, malgre la ombro di la muro, avancigis la rozi plu multe kam kustumale, yuna viro aparis ye la extremajo di ta korto, prenis sua placo dum plura vesperi ye la tablo di la tri siorini sen richeso. Pasante tra la vilajo, il esabis rekomendata da ula komuna amiki, ne sen celita motivo di mariajeso. Il esis bela, kun vizajo vigoroza, brunigita da la ventegi di la mari.

Ma il judikis ol kom tro kimeratra, ta heredajo; il judikis ke el esis tro povra, la yunino, en qua, pluse, la koloro komencis paleskar pro manko di sunlumo.

Do il departis, sen retroveno, il qua ibe reprezentis dum ula tempo, la suno, energio, e vivo. Ed el qua ja regardis su kom ilua fiancito recevis de ta departo sento muta e sekreta, quale di morto.

. . . . . .

E la monotona yari durigis sua marcho, quale la sen-emoca fluvii; pasis kin; pasis dek, dek-e-kin, mem duadek. La fresheso di la yunino sen richeso gradope desaparis, velkanta, sen-utila e desestimata; la matro aceptis kelka griza hari; la olda onklino divenis infirma, sukusante sua kapo, okadek-yarino en paleskanta berjero, sempre sidanta ye la sama plaso, proxim la obskurigita fenestro, elua grand-eva profilo klara kontre la foliaro di la korto sub ta dopa areo di glezita muro ube la nigratra veinizuro emfazis su en formo di ucelo, tracifita da la ocianta pluvkanaleti.

Koram la muro, la ne-exaucema muro, li oldeskis omna tri. E la rozo-arboreti, la arbusti, anke oldeskis, kun la min mal-augura evo di planti, kun sua mieni di ri-yunigo ye singla retroveno di printempo.

"Ho! Mea filiini, mea povra filiini," la onklino durante dicis per sua debila voco qua ne pluse kompletigis la frazo, "supozante ke me vivos sate pluse, mem me."

E lua ostoza manuo, per minacanta movado, indikis ta opresiva kozo petra.

. . . . . .

El esabis mortinta dum duadek monati, poslasante vakuajo dezolanta en ta mikra salono de solitari, e li plorabis por el kom la maxim afecionata de avini, kande fine la heredajo venis, tre desquietigante, uldie kande li cesabis pluse pensar pri ol.

La evoza filiino – quaradek yari atingita nun – trovis su sate yuna, joyante posedeskante la retroveninta richajo.

Li ekpulsis la lojanti, komprenende, li ri-establisis su quale antee; ma pro prefero li mantenis su ordinare en la mikra salono di la tempo di moderema moyeni: unesme pro ol nun esis plena de memorigili, anke pro ke ol ankore nun asumis sunoza gayeso, pro ke li esis renversonta ta enkarceriganta muro qua hodie esis ne plu multa kam vana ucelo-terorigilo, tante facile destruktebla per tusho di *louis d'or*.

. . . . . .

Lo fine eventis, ta krulo di briki e mortero, deziregata dum duadek tenebroza yari. Lo eventis en Aprilo, ye la momento di la unesma parfumoza aeri di la unesma longa vesperi. Tre rapidi lo esis efektigata, meze di la bruiso di falanta stoni, di kantanta laboristo, en nubo di mortero e di anciena polvo.

E ye krepeskulo di la duesma jorno, kande la laboro esis parfinita, la laboristi irinte, silenco retroveninte, li trovis su itere sidante ye sua tablo, la matro e la filiino, perplexigita pro vidar tante klare, pro ne pluse bezonar la lampo por komencar lia vesperala repasto. Quale formala vizito de familiara dii pasinta, li kontemplis la rozo-arbusti di la korto itere aranjita apud la cielo. Ma vice la joyo ke li expektabis, komence esis nedefinebla destranquileso; tro multa lumo subite en lia mikra salono, ulsorta melankolioza splendideso, e la sentado di nekustumala vakuajo extere, di senlimita chanjo. Nula vorti ibe venis a li koram la realigo di lia aspiri; stuporigata, la una e la altra, tenata da

sempre-kreskanta melankolio, li restis tacante, ne tushante la vartanta repasto. E gradope, lia du kordii mem plu apude presita, to divenis ulsorta chagreno, quale un de ta regreti, trista e sen espero, quin la mortinti poslasas a ni.

Kande la matro, pos ula tempo, perceptis ke la okuli di sua filiino komencas paleskar pro plorado, divinante la ne-expresita pensi qui mustas esar tante perfekte simila a la sua: "On povus ri-erektar ol," el dicas. "Semblas a me ke li povos esforcar, ka ne, itere samigar ol?"

"Anke me pensis pri to," respondis la filiino. "Ma no, ka tu ne vidas: *lo nultempe esus sama!*"

Mea Deo! ka posibla ke povus esar tale; esis el ipsa qua dekretabis lo, la nihiligo di ta dopa areo di familiara pikturo, sub qua, dum ula printempo, el vidabis en granda reliefo ula bela vizajo di yuna viro, e dum tante multa vintri la grand-eva profilo di olda onklino mortinta.

E subite, rimemorante ta nedefinita desegnuro en formo di ombro di ucelo, ibe tracifita da pacienta pluvkanaleti, e quan el rividus nultempe, nultempe, nultempe, elua kordio esis subite lacerata en maniero maxim kompatinda; el ploris kun la maxim melankolioza lakrimi di sua vivo avan la nereparebla destrukturo di ta muro.

FINO